

Eseu - Morometii

Marin Preda este un mare scriitor roman care si-a desfasurat activitatea dupa cel de-al doilea razboi mondial. In 1942 debuteaza cu schita "Parlitu" in ziarul "Timpul". Printre romanele scrise de el se numara: "Morometii" (vol I in 1955 si vol II in 1967), "Risipitorii" (1962), "Intrusul" (1968), "Marele singuratic" (1972), "Delirul" (1975), "Cel mai iubit dintre pamantani" in trei volume (1980).

Unul dintre cele mai apreciate romane este "Morometii", un roman scris sub concesia regimului comunist. Teme principale ale operei lui Marin Preda este cea rurala, reprezentata de satul romanesc din Campia Dunarii, ilustrat prin familie, taranime si drama ei istorica, satul supus zguduitorilor prefaceri ale istoriei, relatia individului cu istoria, dragostea, comunicarea umana, demnitatea. De la "Ion" al lui Rebreanu nu se mai scrisese un roman atat de puternic despre viata taraneasca. Valoarea de exceptie a romanului "Morometii" consta in densitatea epica, in profunzimea psihologica si in problematica inedita a satului romanesc anta si postbelic, surprins la rاسpantie dintre doua orientari sociale.

Volumul I al romanului "Morometii" apare in 1955, Marin Preda documentandu-se si gandind indelung (de prin 1948) la "universul" pa care il va crea. Crezul literar al autorului s-ar putea rastrange semnificativ in fraza cu care incepe romanul "Marele singuratic": "Un taran daca vine la Bucuresti, tot taran cauta".

STRUCTURA, COMPOZITIA SI PROBLEMATICA ROMANULUI

Romanul cel mai important al lui Marin Preda este anticipat si pregatit de o serie de nuvele care fac parte din volumul "Intalnirea din Pamanturi": "Dimineata de iarna", "O adunare linistita", "In ceata". Schita nucleu in jurul careia se construiesc romanul, schita "Salcamul" nu a fost inclusa in volumul de debut.

"Morometii" contine povestea unei familii de tarani din Campia Dunarii, surprinsa in fazele unei destramari simbolice, intinse pe parcursul unui sfert de secol.

Din incipitul romanului este prezentat un cronotop bine individualizat. Actiunea este plasata cu trei ani inainte de inceputul celui de-al doilea razboi mondial (1937), in judetul Teleorman, intr-un sat din "Campia Dunarii", Silistea-Gumesti, (satul in care s-a nascut M. Preda), intr-o perioada in care "timpul avea cu oamenii nesfarsita rabdare", iar viata taranilor "se scurgea aici fara conflicte mari". Axa fundamentala a romanului o constituie ideea timpului care, ingaduitor cu oamenii la inceputul operei, revine simetric in final, rasturnand imaginea "vietii tihnite", intrucat "timpul nu mai avea rabdare". Prezenta timpului, care devine un personaj al romanului asemanator drumului din romanul lui Rebreanu "Ion", atat in incipit cat si in final confera circularitate romanului. "Morometii" se bazeaza pe relatia omului cu timpul, a umanitatii cu istoria, la rاسpantie unei epoci, cand societatea se afla sub presiunea unor evenimente zguduitoare. Autorul contureaza imaginea dramatica a satului romanesc surprins in tragismul evenimentelor ce vor sparge tiparele existentei

sale srtavechi, prin disparitia taranimii traditionale, a clasei sociale fundamentale aflate in declin si supusa destramarii de catre istorie.

Actiunea volumului I se desfasoara de la inceputul pana la sfarsitul verii, interval ce poate fi structurat in trei mari episoade epice:

- Prima treime cuprinde fapte din viata familiei Moromete si a satului, ce se petrece de sambata seara pana duminica noaptea, adica de la intoarcerea Morometilor de la camp pana la fuga Polinei Balosu cu Birica
- Al doilea episod ilustreaza cele mai importante momente din viata satului: plata "fonceirii", secerisul
- Ultimul episod prezinta conflictul dintre Ilie Moromete si fiii sai, care fugisera la oras cu caii si cu oile, lasand familia fara mijloace zilnice de trai. Sunt prezentate succint evenimentele petrecute pana la sfarsitul acelei veri.

Planurile de actiune sunt paralele, destinele familiilor nu se intersecteaza si nu se determina reciproc, asa cum se intampla in "Ion" al lui Rebreanu. Exista aici un plan al familiei Moromete, care este centrul intregii naratiuni si un plan al celorlalte destine si familii din sat, care evolueaza paralel.

SCENE ANTOLOGICE ALE ROMANULUI

Tehnica narativa folosita de Marin Preda este cea a decupajului, scriitorul "decupeaza" scene semnificative din viata taranilor..Scenele sunt autologice (relevante). Tehnica e asemanatoare cu cea a lui Marcel Proust, care alcatuieste o colectie de texte ordonata dupa o anumita tematica, in cazul de fata viata taranului.

Romanul incepe cu intoarcerea de la camp a familiei Moromete, naratorul avand nesfarsita rabdare, oprindu-se asupra fiecarui amanunt, replica sau gest, construind o scena monumentala - aceea a cinei – cu o simplitate desavarsita a miscarii personajelor, ce se deruleaza dupa o ordine prestabilita, dupa un cod ancestral.

Familia Moromete este numeroasa, alcatuita din copii proveniti si din alte casatorii, este o "familie hibrida", generatoare de conflicta in interiorul ei, "prin ignorarea realitatilor sufletesti individuale"(M. Ungheanu):Ilie Moromete, tatal, cu zece ani mai mare decat sotia sa, Catrina, venise in aceasta a doua casnicie cu trei baieti, Paraschiv, Nila si Achim, carora li se adaugasera in urma acestei casnicii doua fete, Tita si Ilinca si un baiat, Niculae, mezinul de doisprezece ani.

Morometii se afla la cina, stransi "in tinda", in jurul unei mese mici joase si rotunde, "pe niste scaunele cat palma", asezati "unul langa altul, dupa fire si neam". Cei trei frati vitregi stateau spre parte dinafara a tindei, "ca si cum ar fi fost gata in orice clipa sa se scoale de la masa si sa plece", in partea dinspre vatra, aproape de oalele cu mancare statea "intotdeauna" Catrina, avand langa ea pe Niculae, pe Ilinca si pe Tita, "copii facuti cu Moromete". Autoritatea capului familiei este

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

sugerata inca de acum, deoarece "Moromete statea parca deasupra tuturor", veghindu-si familia, stapanind "cu privirea pe fiecare". Morometii stransi in jurul mesei, dominati de un tata autoritar par incremenirea unei vechi randuieli. Cina lor este un ecou peste milenii al ceremonialului unei familii gentilice, iar Moromete este asemanat unui pater familiae.

Atmosfera este tensionata, fiecare din membrii sai avand nemulumiri ce mocnesc. Principalul conflict este intre Catrina si cei trei fii vitregi, apoi intre Moromete si fiul sau Niculae, care ar fi vrut sa se duca la scoala sa invete, insa tatl sau il trimitea cu oile la pascut pentru ca "alta treaba nu avem noi acum! Ne apucam sa studiem". Alt conflict se naste intre Moromete si sotia sa, deoarece Catrina revendica, din ce in ce mai insistent, un pogon de pamant pe care Moromete il vanduse din lotol ei, in timpul foameti de dupa primul razboi mondial. Moromete ii promisese in schim ca ii va face acte pe casa, ca ea sa nu ramana "pe drumuri". Baietii cei mari se afla in conflict cu tatal lor, deoarece acesta "nu face nimic, sta toata ziua", iar pe ei ii scoala cu noaptea in cap sa plece la munca si nu-i slabeste toata ziua cu ordine si porunci. Il acuza ca nu e in stare de nimic, pe cand "altii, ca alde Balosu" stiu sa castige bani din vanzarea produselor la munte. Datoriile la banca, plata "fonciirii" si traiul zilnic al unei familii numeroase il sufoca pe Moromete, care trebuie sa se descurce cumva fara sa vanda din pamant. Se hotareste sa vanda salcamul din curte lui Tudor Balosu, desi salcamul "strajuia prin inaltimea si coroana lui stufoasa toata partea aceea a satului", ca simbol al trainicieii si al stabilitatii satului.

Taierea salcamului este o alta scena memorabila a romanului atat prin maiestria constituirii din detalii ce se aduna progresiv, prin cuvinte expresive, dar si prin simbolistica dramatica, aceasta fiind primul semn si declinului familiei Moromete, dar si al satului traditional, ramas parca fara aparare: "...acum totul se facuse mic. Gradina, caii, Moromete insusi aratau bicisnici. Cerul deschis si campia napadeau imprejurimile". Salcamul , simbol al renasterii si al nemuririi, e legat de valorile religioase, element de legatura intre cer si pamant. Este de asemenea un simbol al centrului, un axis mundis, avand rol ocrotitor asupra familiei Moromete, dar si asupra satului intreg. Salcamul este prezentat in mai multe ipostaze, prin referire la anumite anotimpuri. Lui Nila nu-l vine sa creada ca trebuie sa renunte la ceea ce insemna locul copilariei sale , la copacul care le era prieten si primavara, cand copii se urcau in el sa-l manance florile si iarna, cand jucau "mija" pe langa el, imbratisandu-l cu sau fara voie.

Personajele care participa la acest episod sunt Ilie Moromate, personajul principal al romanului si fiul sau Nila. Ca personaj simbolic participa salcamul, prin simpla sa prezenta si impotrivire. Fara nici o explicatie Ilie Moromete isi trezeste fiul. Scena are loc in gradina familiei, cand "zorile se albeau" si nu era "nici dimineata, nici noapte", pe fundalul bocetelor din cimitir.

Salcamul taiat facea parte din viata familiei, dar si din existenta satului, "toata lumea cunostea acest salcam", simbolizand elementul pastrator al traditiilor si credintelor stramosesti, al stabilitatii taranesti. Scena taierii salcamului este o scena maieutica, in care gasirea unui raspuns are loc in urma unei serii de intrebari si raspunsuri. Intrebarea este : de ce trebuie sa taie salcamul?

Taierea salcamului reprezinta o jertfa adusa de Moromete timpului sau. Taierea semnifica inceperea declinului familiei Moromete si al satului romanesc traditional. Ciorile din final reprezinta primejdiile care se vor face, de acum simtite, in lipsa salcamului protector si vor invada incetul cu incetul aceasta lume.

Inima adevarata a satului era Poiana lui Iocan, locul unde se aduna gospodarii, cei care sunt "nici saraci, nici bogati", intre care Moromete, Cocosila si Dumitru al lui Nae, citesc ziarul si comenteaza politica ironic si cu umor, dupa legi anume, numai de ei stiute. In fata fierariei lui Iocan "se afla o poiana mare", unde, in fiecare duminica, aveau loc "adunarile cele mai zgomotoase", dar "daca de la ele lipseau Moromete si Cocosila, nu erau prea reusite". Moromete era abonat la "Miscarea", Iocan la "Curentul", iar Cocosila la "Dimineata", dar daca ei veneau fara ziare, insemna ca erau suparati "si nu aveau chef sa discute politica".

Poiana era plina de oameni, "toti galagiosi si parca nerabdatori", intampinandu-l "de departe parca cu exclamatii" entuziaste pe Moromete, care se mira, ca in fiecare duminica: "Ce e, ma, de v-ati adunat aicea?" el citeste apoi ziarul "cu glas schimbat si necunoscut, (...) cu grosimi si subtiri ciudate, cu opiri care scormoneau intelesuri nematurisite (...) care trebuiau sa zdrobeasca de convingere pe cei care ascultau" concluzionand fara drept de apel: "trei chestiuni se desprind de fapt din aceasta situatie". Aceste sedinte fac trimitere la gradina lui Academos, loc unde se intalneau invatatii vremii si dezbateau anumite teme.

Plata darilor catre stat constituie principalul motiv de ingrijorare pentru Moromete, desi avea acum "vreo sase pogoane de pamant si-si facuse o casa frumoasa", insa nu avea suficiente bani pentru a plati taxele pentru pamant si ratele imprumutului luat de la banca. Chemat sa vina acasa de la fierarie, Moromete vazu pe prispa casei doi oameni care-l asteptau. Unul dintre ei era Jupuitu, imbracat oraseneste, dar slab de parca "manca numai miercurea si vinerea", agent de urmarire, care venise dupa "fonceirea pamantului", taxa restanta in valoare de 2863 de lei.

Moromete "joaca" scena "fonceirii" cu o gama ineputabila de tertipuri, incercand sa scape si de data aceasta. Gesturile, vorbele rastite, agitatia lui fara rost construiesc un moment unic in literatura. Desi era singur acasa, Moromete striga la toti ai casei: "Catrino, ia, fa, secerile astea", "Paraschive, (...) nu vezi ca furca aia sta acolo langa gard de cinci saptamani!" pentru a parea un om ocupat, care are de rezolvat probleme mult mai importante decat cele pentru care venisera cei doi, pa care-i ignora cu desavarsire, apoi se intoarse brusc "pe calcaie si striga: -N-am!". Moromete ii aduce pe cei doi in stare sa-i ia din casa "toalele", sa-i taie chitanta pentru trei mii de lei, sa se mpinga si sa se certe cu Catrina si cu Paraschiv, apoi, impaciuitor, ii da o mie de lei, urmand sa-i mai plateasca "ceva peste o saptamana, doua". Dupa ce ii dusesese la exasperare pe cei doi agenti, se lauda lui Balosu: "I-am pacalit cu doua sute de lei!", bucurandu-se nespus ca nu le daduse toti banii pe care ii luase de pe salcam de la vecinul sau, care-l priveste buimac: "Glumea Moromete? Isi batea joc de el?".

Scena secerisului prezinta aspecte din viata satului traditional, constituindu-se intr-o adevarata

monografie a obiceiurilor si ritualurilor statornicite aici din timpuri stravechi. Secerisul este trait de intregul sat la fel, in acelasi ritm ancestral:" Carutele incep sa iasa din sat inainte ca luceafarul sa fi pierit de pe cer. Oamenii se nderapta spre camp intrezarind islazul pe numeroase drumuri si carari." Culegerea roadelor pamantului este un moment de bucurie, de consonanta deplina a omului cu ritmurile naturii. Taranul este Omul care se reintoarce in natura pentru a incheia un ciclu al evolutiei vegetale. Secerisul are reguli precise: cel mai vrednic dintre copii este cel care, simbolic, porneste recoltarea granelor, masurand cu pasul "statiile", partile de loc pe care fiecare secerator va trebui sa le duca la capat, apoi "incepe sa taie spicele si sa arunce manunchiurile in urma", iar tatl leaga snopii si-l aseaza in clai. Femeile se ocupa de mancare pentru seceratori. Anul acela recolta era foarte buna, iar Catrina lauda pe Cel de Sus pentru "mana cereasca", cum ii spunea ea graului, "cu care ii milostivise Dumnezeu".

Monografia satului este completata, in afara celor relevate, prin ilustrarea catorva datini si obiceiuri populare:jocul baietilor cu bobicul, aldamasul baut dupa vinderea salcamului, chemarea fetelor la poarta prin fluieratul flacailor, jocul calusarilor din curtea lui Balosu. Acestea realizeaza o imagine sugestiva a spiritualitatii taranesti, a satului interbelic din Campia Dunarii. Viata oamenilor este legata direct de cea a animalelor, care devin adevarate personaje in roman, avnd nume si participand la intamplari: oaia Bisisica il enerveaza peste masura pe Nuiulae, cainele Dutulache fura branza pusa pe masa pentru cina familiei, caii sunt ingrijiti cu drag de baietii ami mari, iar restul orataniilor sunt meru prin preajma oamenilor prin zgomote specifice.

Celelalte planuri de actiune sunt reprezentate de destinele altor familii, aflate si ele in proces de destramare, care nu se impletesc cu destinul familiei Moromete si nu se infulenteaza reciproc. Destinul fiecareia dintre ele este urmarit prin raportare la atitudinea lor fata de valorile fundamentale ale lumii rurale: traditia, familia si pamantul.

Un destin priveste conflictul dintre Tudor Balosu si fiica lui, Polina, pentru ca aceasta "fuge" cu un baiat sarac din sat, Birica. Fata este apriga, nu renunta si-l sileste pe Birica sa secere graul de pe pamantul care l se cuvenea ca zestre, apoi da foc casei parintesti, iscanduse o bataie intre Birica si tatal si fratele Polinei.

Vasile Botoghina se cearta cu Anghelina, sotia sa, deoarece el este bolnav de plamani si ar vrea sa vanda un lot de pamant pentru a avea bani sa mearga la sanatoriu sa se trateze,

Drama familiei Tugurlan este ca facusera sapte copii in treisprezece ani si in fiecare an puneau o cruce "proaspata" la stalpul portii. Tragedia il face pe Tugurlan agresiv in viata, certaret (se bate cu fiul primarului, cu seful de post si ajunge si la inchisoare).

VOLUMUL II

Al doilea volum din romanul "Morometii" a aparut la o distanta de doisprezece ani fata de primul, in anul 1967, reluand personajele principale, adaugand altele noi, urmarindu-le evolutia pana in

deceniul al saselea.

Mari Preda a reusit, totusi, sa de acelor doua volume o unitate de reconstituire a imaginii taranului roman inainte si dupa al doilea razboi mondial.

Actiunea primului volum se sfarseste inainte cu trei ani de inceperea razboiului, cand "timpul nu mai avea rabdare" cu oamenii, iar Moromete se schimbuse, asa cum naratorul prevazuse in prezentarea personajului principal, ca "numai nenorociri sau bucurii mari mai pot schimba firea cuiva". Din Moromete cel cunoscut de ceilalti ramasese "doar capul lui de huma arsa", nu mai era vazut stand ore intregi pe stanoaga de la drum, nici "nu mai fu auzit raspunzand cu multe cuvinte la salut".

Naratorul incepe volumul al doilea cu o intrebare, la care n-are cine sa-l raspunda: "In bine sau in rau se schimbuse Moromete?". Dar totit ceilalti tarani isi schimbaseră atitudinea, "cei care il dusmaneau (...) se potolira". Todor Balosu deveni "chiar binevoitor fata de vecinul sau", iar Guica amutise, "nu l se mai auzea deloc gura prin fata casei", iar cand mure, Ilie Moromete nu se duse la inmormantarea ei, "dar asta nu mira pe nimeni".

Moromete se apucase de negot, castigase bani buni, "poli galbeni ii umpleau buzunarele", dar pe Niculae nu-l mai lasa la scoala. Avea acum un alt cuvânt: "beneficiu", pe care-l folosi si cand ii raspunse baiatului: "Si ce beneficiu o sa am eu, ma, de pe urma ta, daca te las sa te duci mai departe la scoala?"

Marin Preda semnaleaza prin Niculae schimbarile ce se produsesera cu tatal sau, "spuneai una si el asculta si ai fi zis ca intelegea, ca sa te pomenesti pe urma ca raspunsurile pe care ti le da veneau din alta parte". Moromete era ingandurat, , baietii care fugisera la Bucuresti cu oile si cu caii nu se alesese nimic, pierdusera tot si isi gasisera de lucru la "ucebe", considerat de tata un loc "unde ajugeau in cele din urma cei care cadeau jos".

Morometii primira o scrisoare de la baietii mai mari, care acum dadeau pentru prima oara detalii despre viata lor in Capitala si pusesera si o fotografie, din care, mama si fetele incercau sa ghiceasca si "ceea ce in scrisoare nu spunea". Paraschiv lucra acum ca sudor la tramvaie, Nila era portar la un bloc numit "Bloc-Algiu", Achim era singurul care "reusise totusi in comert" si avea un mic magazin de "Consum alimentar".

Ilie Moromete pleaca la Bucuresti sa-si vada feciorii, cu intentia de a-l aduce inapoi acasa, deoarece acum pusese la loc pogoanele vandute si ar avea pamant de muncit pentru fiecare dintre copii si visa ca si copii sai sa devina tarani adevarati si sa continue traditia. Le vorbeste cu acelasi glas autoritar de altadata celor trei, adunati in odaita lui Nila, insalubra si plina de sobolani, sa-l asculte pentru ca o sa le spuna "o singura data" si le propune sa uite cu totii de greselile pe care fiecare dintre ei le-au facut, rugandu-i sa se intoarca acasa. Dupa un moment de tacere semnificativa din partea celor trei flacai, care nu observara ca pe chipul incordat "ca de lemn" al

tatalui "se rostogolira broboane de sudoare". Ilie Moromete le striga "cu un glas inalt": "Mi-am luat mana de pe voi. Mana mea asupra voastra nu mai exista".

Era in anul in care incepuse razboiul. Incercarea nereusita a lui Moromete de a-si aduce copii acasa izvora din dorinta lui de a-si implini idealul, de a avea o familie traditionala, deorece familia insemna tot rostul lui in viata, iar ideea ca casa lui e risipita il umplea de durere.

Destramarea familiei continua cu moartea lui Nila in razboi, in lupta de la Cotul Donului, anuntata de scrisoarea neagra: "Moromete ramase nemiscat in pridvor, cu hartia in mana, paralizat parca de miscarea nevazuta a aripilor mortii care se oprisera si deasupra casei lui", precum si cu sfarsitul tragic al lui Paraschiv, din cauza tuberculozei.

Autoritatea lui Ilie Moromete scade atat in familia sa, cat si in sat. Catrina il ameninta ca il paraseste si ca se va duce la "ailalta in vale", nemultumita ca Moromete nu trecuse casa pe numele ei si nici nu-l daduse inapoi pogonul de pamant pe care i-l datora. Cu prietenii vechi rupsesse legatura, cu Cocosila "nu se mai impacase nici pana azi", cu Dumitru lui Nae si cu locan nu mai vorbise de multa vreme, iar Niculae observa ca oamenii nu-l mai asculta ca altadata: "il vezi cum ii ia altul vorba din gura, fara nici un respect si el lasa fruntea in jos si nu zice nimic".

Anii 50 aduc in viata satului schimbari profunde, provocate de evenimente "pline de viclenie" si Silistea-Gumesti era "o groapa fara fund din care nu mai incetau sa mai iasa atatia necunoscuti". Personajele nou introduse de narator intruchipeaza prostia, ambitia celor obscuri de a veni la putere si de a schimba lumea. Venetici si oameni pripasiti in sat, prezentati cu ironie si numiti numai cu poreclele, ocupa acum locurile importante: Bila – reprezentantul A.R.L.U.S., moldoveanul Mantarosie ("nenorocitul ala"), lipoveanul Adam Fantana, Zdrongan – secretarul sfatului si unul dintre cei treisprezece copii ai lui Traian Pisica, Plotoaga – presedintele consiliului popular ("mai prost decat ceilalti"), Isosica, Vasile al Moasei – cel care, o data ajuns la putere, isi pedepseste rudele, Ouabei. Intre noile personalitati ale satului se da o lupta acerba pentru putere, pentru functii, fiind promovati de ratiuni politice. Ei nu sunt taranii autentici, ci formeaza o lume fals-rurala, lipsita de codul spiritual al taranului adevarat, insusit prin traditie.

Niculae Moromete ajunge activist de partid si crede acum intr-o "noua religie a binelui si a raului", vorbește o limba "noua" despre "umanism", despre cautarea "eului" sau, pe care Moromete o asculta, dar nu o pricepe. Trimis cu sarcina de la "judeteana" ca sa supravegheze strangerea cotelor si predarea lor catre stat, buna functionare a primelor forme colective de munca, Niculae se orienteaza cu dificultate in tesatura de intrigi pusa la cale de oportunistii de profesie, ca Gae, care ameninta cu o bata "ascutirea luptei de clasa". Conflictele sunt numeroase si greu de aplanat: pe aria de la Cotigeanu se isca o agitatie agresiva pentru ca s-a zis ca "baza de receptie" nu primeste grau cu "corpuri straine" (neghina), Nae Cismaru instiga oamenii sa fuga de pe arie, Bila il loveste cu "goga" pe nae Marinescu, in timp ce acesta descarca din caruta graul netreierat, taranul Gheorghe, speriat de amenintarile celor veniti sa stranga cotele, se arunca in rau si se ineaca. Toate aceste intamplari atrag dupa sine destituirea activistului Nicolae Moromete, care "se da la

fund", isi continua studiile si ajunge inginer horticultor. Se va insura cu marioara lui Adam Fantana, care nu mai este nici ea taranca, ci asistenta medicala.

Ultimele pagini reprezinta cele mai frumoase pagini din literatura romana care ilustreaza moartea unui taran, fara zbucium, fara dramatism, o moarte lenta, venita ca un firesc al vietii: "batranul nu sufera de vreo boala, dar l s-a scurs viata...", zice doctorul.

Moromete avea aproape 80 de ani, chipul lui era aureolat de o lumina, dupa spusele Ilincai. Imputinat la trup, "avea slabiciunea asta, ca nu-l venea neam sa stea acasa, (...) o lua cu ciomagul in mana pe langa garduri". Ultima oara a fost adus acasa cu roaba, nu se mai putea tine pe picioare, "mergea el, de, asa, doi, trei pasi, dar pe urma chiar daca il tineai se facea greu ca un pietroi si se lasa in jos".

Cazut la pat, el isi exprima crezul sau de viata, spunandu-i doctorului, parca cu o profunda intelegere a propriei existente: "Domnule, eu totdeauna am dus o viata independenta!". Insa intr-o noapte, "a inceput sa traga, rasufla rau de tot, si din ziua aia nu a mai cunoscut deloc pe nimeni... si alaltaieri dimineata, inainte sa se lumineze, a murit...".

In volumul al doilea, Marin Preda pierde din coerenta narativa, epicul este dispersat, fragmentat si sinuos, el nu creeaza o lume noua, ci o comenteaza, o dezbate. Problema timpului, rabdator sau nu cu oamenii, nu mai este esenta epicului, deoarece acum importanta este ideea, discursul despre destramarea satului traditional, fata de care naratorul, ca si Moromete, se simte strain.

PARTICULARITATI STILISTICE

Particularitatile stilistice se contureaza din stilul narativ lent si rabdator, cu accente pe amanunte descriptive, pe detaliile sugestive ale gesturilor si mimicii personajelor. Taranii lui M. Preda au independenta de miscare, de gandire si de exprimare, naratorul nefiind prezent in determinarea reactiilor acestora, de aceea eroii sunt personaje-reflector.

In romanul "Morometii" vocea auctoriala isi face simtita prezenta in text, chiar este dominanta, insa se implteste cu existenta unui narator – personaj (de exemplu: Moromete in urma drumului facut la munte isi povesteste experienta – vol I) sau a unui narator – martor (de exemplu: Parizianu` relateaza intalnirea dintre Ilie Moromete si fiii sai la Bucuresti – vol II). "In general, opera lui Marin Preda este aceea a unui analist care recurge la mijloacele prozei obiective. Tehnica lui e a naratiunii indirecte libere, care reproduce viziunea subiectiva a unui fapt, asa cum se reflecta in constiinta personajului respectiv." (Ov.S. Crohmalniceanu, in vol. "Literatura si contemporaneitate")

Prozatorul utilizeaza intreaga gama narativa si psihologica, de la dialog la monolog si monolog interior, introspectie, conferind romanului virtuti ale prozei de creatie si ale prozei de analiza psihologica.

Natura inconjuratoare ofera cadrul propice starii reflexive a personajului principal, Ilie Moromete reflectand asupra conditiei taranului in lume, asupra vietii in general, fie in fundul gradinii, fie pe lotul lui de pamant, cautandu-si linistea in singuratatea familiara a peisajului rural.

Stilul exceleaza prin oralitate, ironia subtila sau ascutita creand uneori o atmosfera tragi-comica, iar expresivitatea verbelor actualizeaza intamplarile, desi timpul, privit in relatie cu omul si cu istoria, ameninta linistea interioara a lui Moromete si zguduie din temelii traditiile milenare ale satului romanesc. O prima trasatura stilistica a romanului este naturalitatea. Naratorul perlucreaza elemente ale limbajului oral, pe care il diferenteaza in functie de cerintele povestirii moderne. A doua calitate este precizia. Totul este numit si identificat, chiar gandurile personajului sunt prezentate intr-un mod realist. Privirea panoramica a naratorului il obliga sa esentializeze realitatea inconjuratoare si sa-l gaseasca specificul.

"Morometii" lui Marin Preda este un roman realist, caruia stilul anticalofil, asemenea scriitorilor interbelici ii confera precizie, claritate si concizie. "Prin 'Morometii', Marin Preda dovedeste ca taranimea nu e stapanita, cum se credea, doar de instinct, ca, dimpotriva, e capabila de reactii sufletesti nebanuite". (Al. Piru)